

TALANTS UN DZIMTA

Drāmatisks fragments

Personas:

Dr. med. Erichs Volfs, pilsētas slimnīcas priekšnieks.

Liska, viņa kundze, dzim. Keilman.

Erichs, viņu puisēns.

Ella Keilman.

Keilmans, advokāts.

Līza, viņa kundze.

Ludis Čichands, filoloģijas students.

Vilhelms, mūzikas profesors.

Brēmanis, sulāinis.

Līna, istabas meita.

Jakobi jaunkundze, guvernante.

Viesnīcas sulāinis.

Notiekas provinces pilsētā.

Dr. Volfa zāļons. Pretī — dibenā dubultdurvis — vaļām stāvošas; pa kreisi durvis uz ārsta kabinetu; pa labi: nama priekštelpas ar trepēm, drēbju uzķaramiem. Zāļons bagātīgi ierīkots. Flīģelis. Mūzikāļiju plaukts. Pie sienām glezņas.

Liska

(ienāk). Līna! Arī te viņas nav!

Līna

(ienāk no nama priekštelpām). Cienīgā kundze —

Liska.

Vai mana māsa vēl nav pamodusēs?

Līna.

Ja es nemaldos, cienīgā jaunkundze raksta — savā istabā. Vai lai es viņu pasaucu?

L i s k a.

Nē, nē, lai paliek. Bet ko es jums gribēju teikt... Kad profesora kungs ierodas, tad uzmanāties — jums viņu vajaga vairāk respektēt. Viņš ir profesors —

L i n a

(acis nolaižot). Jā, to es ievērošu.

L i s k a.

Arī Brēmanim es to liku pie sirds.

L i n a.

Bet daktera kungs teica, ka es par daudz ievērojot profesoru.

L i s k a.

Mans vīrs joko. (Apsēžas pie klavierēm un sāk spēlēt iz Mendelsoņa „Dziesmas bez vārdiem“.)

L i n a

(savelk lūpas). Kafeja atkal top auksta.

L i s k a

(spēlējot). Lai mana māsa ir tomēr tik laipna un nokāpj lejā pie manis.

L i n a.

Jā, tūliņ. Tur jau viņa nāk. (Iziet.)

E l l a

(paliek aiz sliekšņa stāvēt). Laimīga. (Apdomājas.) Nelaimīga? Kā es? Nē, viņa ir citāda. (Ienāk un apsēžas.) Es negribu viņas traucēt.

L i s k a.

Na, Ella, es jūtu, ka tu esi manim aiz muguras.

E l l a

(pietrūkstas). Tevim ir acis, tādas acis — kāpēc tu

tā šķielē? Nu ja, spogulis! Es pavisam aizmirsu, ka te ir spoguļi. Tikai uz tevi es skatījos, tik sirsnīgi es tevīm līdzī jūtu. Kāpēc tu esi tik bāla? Daudz bālāka nekā es, kuŗa cieš, kuŗai nav laimes. Vai tu tik nesapņoji par vecās guvernantes nelaimi?

L i s k a.

Es beidzu spēlēt. Iesim kafeju dzert.

E l l a.

Lai kafeja paliek kafeja. Tu tak manīm rakstīji, ka tevīm kafeja un tas, kas ap un iekš kafejas, pavisam apnicis.

L i s k a.

Tā ir. Es esmu tik nemierīga, tik nemierīga. Manīm daudz kas stāv priekšā.

E l l a.

Nu jā: māksla. Es domāju, arī māksla var apnikt. Tu esi iemilējusēs, un tu pate nezini, kuŗā tu esi iemilējusēs.

L i s k a.

Nerunā tik stipri. Brēmanis ir mana vīra algots detektīvs. Bet es tomēr nebaidos. Reiz taču jātiekskaidrībā.

E l l a.

Jā, tevi pārvalda mūzika, mūzikas profesors.

L i s k a.

Ej tu, ne mūzikas profesors, kaut kas mani tomēr pārvalda. (Atlaižas uz dīvāna.) Tiešām manīm nav darba.

E l l a.

Vai tevi reizām nepārņem bailes?

L i s k a

(pieceļas ātri, lepni un pašapzinīgi un lūko smieties). Ak, ko — — tie ir nervi. Jā, bailes — reizām, ka es mācos dziedāt. Visi saka, ka manim esot skaista, plaša un dziļa balss.

E l l a

(jūsmīgi). Tad tev ir jādzied. (Pārmetoši.) Tev jau to sen vajadzēja darīt!

L i s k a

(satver Ellu un novelk to sevīm līdzās uz dīvāna). Jā, to manim jau sen vajadzēja darīt.

E l l a.

Bet tu precēji Erichu...

L i s k a.

Visi tā gribēja. Ak jā, tu ne, jo tu, tu vēlējies pavisam ko citu — —

E l l a.

Klusu, Liska! Man bail, ka kāds nedzird.

L i s k a.

Tu mīlēji Erichu, un tu mīli vēl tagad viņu?

E l l a.

Tagad — — nezinu — — varbūt. Viņš tiešām vairs nav tas, kas viņš bija. Kā studentu es viņu mīlēju līdz ārprātībai. Tagad gan tas būs pārdzīvots.

L i s k a.

Desmit gados... Vai tik ātri īsta mīlestība izdziest?

E l l a.

Tas neatkarājas no laika, bet no ipašiem motīviem.

L i s k a.

Un tie ir?

Ella.

Tie ir: ienaidis pret sevi pašu, un tad mēcās arī citus ienīdēt.

Liska.

Ella, ko tu runā?

Ella.

Jā, es ienīstu visus. Es piedzīvoju nu to brīnumu, ka ienīstu arī tos, kurus es mīlu, īpaši tos — — jo tie ir visvairāk mani mocījuši. Es kā tārps esmu locījies zem jūsu mīlestības. Es jūs mīlu, un es jūs kaislīgi ienīstu — — —

Liska.

Tu esi liela, tu esi labāka par mums. Ella, man pret tevi ronas respekts.

Ella.

Klusu, klusu! Tas nav vienīgais pārsteigums. (Šausmīgi čukst.) Es gribu šim jauktajām, nedabīgajām jūtām darīt galu...

Liska

(uzlec, draudoši). Ella, tā tu nedrīksti darīt. Tas būtu prasts grēks, un priekš mums visiem liela nelaime.

Ella.

Kas tad es jums esmu: smieklīga vecmeita, guvernante, par kuru visi zina, ka tā mīlēja dakteri Volfu un tā nedabūja; kas nostājās uz savām kājām, lai neapgrūtinātu savus vecākus, un kas tagad tos atkal apgrūtina. Un tagad es pārnāku, ciemojos pie jums. Vai lai es ciemojos līdz savam mūža galam? Tur — ar to pasauli es esmu skaidrībā, tur manim nav vairs nekā ko meklēt, un te es nāku arī teikt ardievas. Saki, vai manim ir vairāk izeju? Manim atliek tikai tā viena vienīgā, un es iešu pa to, iešu droši — — —

Liska.

Kas uz materijiem apstākļiem attiecas, tad Erichs neliegsies —

Ella.

Nabagu dāvanas es nepieņemu. Bez tam man pašai iekrāts pāris tūkstošu marku. Bet es nicinu naudu, par kuŗu es nevaru iegādāties to, pēc kā mana sirds slāpst. Es esmu dzīvojuse priekš citiem, bet es atrodu, ka nav vērts priekš citiem dzīvot. Es esmu dzīvojuse arī priekš sevis, bet es redzu, nav vērts, ka es dzīvoju priekš sevis.

Liska.

Ella, tu esi briesmīga.

Ella.

No manis tevim nav jābaidās. Nevienam es nedaru ļauna.

Liska.

Tu mani apbēdini.

Ella.

Tevi — tevi — jau tik bēdīgo?

Liska.

Es atkāpšos. Ņem Erichu...

Ella.

Viņu, kuŗš ir bijis tavš? Nekad!

Liska

(apvainota). Vai tad es esmu tik nicināma?!

Ella.

Es esmu vecāka par tevi. Un tu piedzimi tāpēc, lai manu laimi izpostītu. No mazām dienām es tevis neesmu varējuse ieredzēt. Tu atņēmi manim to, kuŗu es visvairāk milēju, tu man viņu atņēmi, lai taisītu partiju, viņš bija mans, un nu tu viņu manim piedāvā kā dāvanu.

Liska.

Bet apdomā, Ella, viņš tak tevis negribēja.

Ella.

Jā, tu biji priekšā, mums starpā. Ja tevis nebūtu, tad viņš mani mīlētu, es to it skaidri zinu.

Liska.

Tad tu mani tiešām ienīsti, mana mīļā, labā Ella (viņas acīs parādās asaras).

Ella.

Ienāids — tas jums nav diezgan kristīgs. Bet priekš manis tas daudz par vāju, lai es varētu izteikt savu nepatikšanu dzīvei un pasaulei. Ja tu Erihu mīlētu, tad tu manis pēc no viņa neatkāptos!

Liska.

Zināms, ka tad es tā nedarītu.

Ella.

Nu, redzi, tu nedziedi manis dēļ. Tu meklē pate savu laimi.

Liska.

Nē, Ella, es jūtu tevīm līdz. Es iešu turp, kur tu iesi! Bet pirms tā es gribu dziedāt — —

Ella

(klusī). Es gribu mirt viena, viena, tā kā es esmu viena dzīvojuse... Tikai es nesaprotu, kāpēc es tevīm to saku. Es tevīm zvēru, ka es negribēju ar to lielities. Un tevīm ir bērns, tevīm ir jādzīvo priekš tā.

Liska.

Jā, tev ir taisnība, man ir priekš viņa jādzīvo. Tas ir mātes pienākums.

Ella.

Un redzi, tu jūti, ka tev ir pienākums. Man to nav.

L i s k a.

Tev jādzīvo līdz ar mums, jo mums ir tevis žēl.

E l l a.

Žēlums — tā ir veca, šaubīga jūta — līdz zināmai robežai, — aiz tās nevienam nebūs manis žēl.

L i s k a

(skatās pa logu). Tur nāk Nullīts ar Jakobi jaunkundzi.
(Top jautrāka.)

E l l a.

Tie izklaidinās mūsu drūmās domas! (Rūgti pasmejas.)
Man viņas visur seko, un nekas viņu nevar aizdzīt.
Bet kāpēc jūs viņu sauciet Nullīti, viņu tak sauc tāpat
kā tēvu par Erichu?

L i s k a

(grib steigties zēnam pretī). Nu, redzi, tik maziņš, neievērojams, bet tomēr ieņem savu vietu ģimēnī.
skaitā, tāpēc es viņu nokristīju par Nullīti.

E l l a

(pieceļas, lepni). Un jūs tie lielie, tie ievērojamie, tie gudrie, jūs — — ha, ha, ha! jūs tie — nelaimīgie.
(Izsteidzas ātri.)

L i s k a.

Ella!

E l l a

(durvīs, bez kā apgrieztos). Lai paliek!

(Liska nostājas pie mūzikāliju plaukta un tur nemierīgi krāmējas; Jakobi jaunkundzi un Nullīti redz priekšnamā noliekam cepures un manteljus.)

N u l l ī t s

(ietek un noskūpst māti).

J a k o b i j a u n k u n d z e.

Labrīt, cienīgā kundze! Piedošānu, mēs nokavējā-

mies pie tvaikona. Nullīts gribēja redzēt, kā tvaikonis aizbrauc. Bez tam mums bija vēl dažādi piedzīvojumi pilsētā. (Smejas.)

L i s k a.

Nekas, jaunkundze! Jo vairāk kustēšanās, jo labāki. Mans vīrs vēlas, lai Erichs daļu no mācībām piesavinātos brīvi kustēdamies, lai tas mācītos, tā sakot, spēlējoties. Ka tas ir priekš vāja zēna no svara, tā jūs, jaunkundze, neliegsiet?

J a k o b i j a u n k u n d z e.

Priekš vāja zēna? Nullīts ir tak pilnīgi vesels.

L i s k a.

Erichs jau kopš kāda laika nav vairs tāds, kāds tas agrāki bija. Viņš ir sirsnīgāks, par daudz sirsnīgs. Un tāds tik piepeši. Bez tam viņš miesās izkrītas. Tas mani ļoti baida. (Saņem un skūpst Erichu.) Vai nē, manu zēniņu, tu jūties nevesels?

E r i c h s.

Nē, mamma, es esmu vesels.

J a k o b i j a u n k u n d z e.

Cienīgā kundze, jūs būs kāds sabaidījīs. (Skatās zīmīgi uz trepēm.) Par Nullīti es rūpējos ne mazāk, kā par sevi pašu.

L i s k a.

Par Erichu — jūs domājiet — turpmāk sauksim viņu par Erichu.

J a k o b i j a u n k u n d z e.

Labi, cienīgā kundze, sauksim viņu par Erichu. Un tas jau ir pareizi, viņš jau ir liels zēns.

E r i c h s.

Man jau drīz būs astoņi gadi.

L i s k a

(smejas). Nu jā, un vēl astoņi klāt, tad būs liels vīrs. Tā tad saņemies! Bet nu marš, pie darba! Jūs mani traucējiet. Vilhelma kungs katru acumirkli var ieras- ties.

J a k o b i j a u n k u n d z e.

Atvainojiet, cienīgā kundze, mēs pilnām zēģelēm do- simies pie vienreizviena. (Sakampj draudzīgi Erichu aiz pleciem.) Nāc! (Abi iziet uz ēdamo istabu.)

L i s k a

(zvana; Brēmanis ienāk). Profesora kungs vēl nav te, lai gan jau desmit minūtes pāri pusvienpadsmitiem. Es uziešu augšā pie jaunkundzes. Un kad profesora kungs atnāk, tad man to tūliņ sakāt.

B r ē m a n i s.

Labi, cienīgā kundze!

L i s k a.

Un turat gatavu brokasta galdu!

B r ē m a n i s.

Labi, cienīgā kundze! (Liska uzkāpj pa trepēm; Brēmanis atver durvis uz ēdamo istabu un sauc: Līna!)

L ī n a.

Ko tu teiksi?

B r ē m a n i s

(smaida). Man cienīgā uzdeva uzmanīt profesora kungu, bez tam sarīkot brokasta galdu. Paliec tu te, un skaties —

L ī n a

(noslēpumaini). Brēman, tu esi daudz ko pasaulē pie- dzīvojis. Saki, vai tevīm nekas sevišķi neuzkrīt?

Brēmanis.

Pie tevis. Nē.

Līna.

Nejoko. Es domāju ko citu. Bet kundze no manis pagērēja goda vārdu, ka es par viņu aiz muguras nekā nerunāšot. Es viņai to devu. Tādēļ runā tu.

Brēmanis.

Es saprotu. Tas ir bēdīgi. Man ir daktera kunga žēl. Tas ir goda vīrs un tiešām nepelna, ka šis mūzikas profesors izjauc viņa ģimenes laimi.

Līna.

Smuki tas nav.

Brēmanis.

Bet cienīgai kundzei tiešām apbrīnojami daļa balss. Runā, viņa drīzumā uzstāšoties operā.

Līna.

Tad es iešu katrā ziņā klausīties. Es applaudēšu.

Brēmanis.

Tas ir: ja doktora kungs savai kundzei atļaus uzstāties operā.

Līna.

Par to nav jāšaubās. Viņš dara visu pēc viņas gribas.

Brēmanis.

To redzēsim. Ej pretī, tur zvana, laikam profesora kungs nāk. Man tak jāiet, brokasta galds jāsarīko. (Iziet ēdamistabā. Līna steidzas uz izeju, tūlīt pēc tam ienāk profesors Vilhelms.)

Vilhelms.

Labrīt! (Novelkas. Līna saņem manteli, platmali un spieķi.)
Ļoti nožēloju, ka cienīgai kundzei bija jāgaida.

L i n a.

Es tūliņ cienīgai kundzei profesora kungu pieteikšu.
(Uzsteidzas pa trepēm, kur tā satiek kundzi; profesors Vilhelms ienāk zalonā.)

L i s k a.

Sveiki, profesora kungs! (Apsveicina Vilhelmu sirsnīgi.)
Jūs manim nesat labas ziņas?

V i l h e l m s.

Vispirms manim ir, cienītā kundze jāatvainojas, ka esmu licis uz sevi gaidīt. Bet es ceru, ka jūs manim piedosiet, jo es tiku aizkavēts jūsu lietas labā. Es grātulēju, cienīgā kundze, jau šajā sezonā jūs varēsāt uzstāties „Lohengrinā“.

L i s k a.

Ak, kā es jums pateicos, par jūsu laipnību! Es būtu neizsakāmi laimīga, ja es ar savu vīru par šo lietu būtu skaidrībā.

V i l h e l m s.

Jūs manim atļausiet, cienītā kundze, es runāšu ar doktora kungu.

L i s k a.

Nē, profesora kungs, tā es jums nevaru atļaut. Mans vīrs to varētu uzķert tā, it kā kad es caur jūsu iniciatīvu būtu kļuvuse par mākslenieci.

V i l h e l m s.

Piedodat, bet tā tak arī ir.

L i s k a.

Nē, nē, jūs maldāties! Jau sen es sajutu sevi dzinekli, kļūt par mākslenieci. Ka jūs manim palīdzējāt nākt pie pašapziņas, tā es neliedzu.

V i l h e l m s.

Kā jūs vēlaties, cienīgā kundze. Vai tagad iesāksim stundu? Še es paņēmu līdz „Lohengrina“ klavieru izvilkumu. Izņemsim īsumā Elzas lomu cauri. (Līna ienāk.)

L i s k a

(stingri, gandrīz pārmetoši). Līna, kas jums sakāms?

L ī n a.

Cienīgā kundze! Kāds kungs vēlas jūs runāt.

L i s k a.

Vedat viņu mana vīra kabinetā!

L ī n a.

(stomās). Bet, cienīgā kundze! Atvainojat, es baidos viņu tur atstāt vienu: viņš izskatās par daudz šaubīgs.

L i s k a.

Labi, es iešu. (Skatās pārsteigti; no priekšnama ienāk Čichands, dzērāja tips, irōniski smaida.)

C i c h a n d s.

Es traucēju? Nekas par to, jō traucējums dažreiz interesanta epizode. Bez tam es negribēju jūs traucēt, bet savu veco studiju biedri Volfu.

L i s k a.

Čichanda kungs, jūs tak ziniet, ka mans vīrs ir pilsētas slimnīcas priekšnieks. Viņš aizbrauc no rīta un nāk vēlu vakarā mājā. Tā ir reta diena, kur viņš mājā uz pusdienu ierodas.

C i c h a n d s.

Es saprotu, jūs, cienīgā kundze, gribat mani aizraidīt. Bet tas būtu pretī visiem dabas likumiem. Man uz Erīchu ir vecākas tiesības nekā jums. Viņš ir mans konfuksis...

L i s k a

(gandrīz rupji.) Nu, ko tad jūs gribiet? Jūs tak mani traucējiet...

C i c h a n d s.

Atvainojiet, cienīgā kundze, es zinu, kas man jādara! Ardievu! (Iziet.)

L i s k a

(nicinoši). Tas grib atkal no mana vīra naudu.

V i l h e l m s.

Doktora kunga studiju biedrs?...

L i s k a.

Diemžēl! Un mans vīrs ir tik labs pret viņu. Viņu sauc Cichandu. Tagad viņš ies taisni uz slimnīcu pie mana vīra. (Priekšnamā dzird troksni un sarunu; Dr. Volfs ienāk ātriem soļiem, aiz viņa Cichands.)

V o l f s.

Labdien, profesora kungs! Un tas tad ir jūsu dziedāšanas stundu panākums: visā pilsētā zina, ka tu, Liska, gribot iestāties operā. Mūzikas direktors man nupat grātulēja. Tas mani tā pārsteidza, jā, apmulsināja. Es nezinu — — Vai tas tiesa, mīlā Liska?

L i s k a

(uzlūko apjukuse vīru un profesoru). Erich — (Satver viņa roku.)

C i c h a n d s

(irōniski smaidīdams). Tā tad jūs gribat daļajām Mūzām kalpot, cienīgā kundze?

(Priekškars.)

Dr. Volfa kabinets: grāmatu skapji, bildes, tēli.

V o l f s

(baltā mantelī, aplūko dažus preparātus; pie durvīm klauvē).
Lūdzu!

L i s k a

(paver durvis). Erich, es esmu. Vai es drīkstu ienākt?

V o l f s

(pārmetoši). Bet, saprotams, mīļā Liska.

L i s k a

(ienāk, apsēžas, reizēm abi viens otru uzlūko, tad atkal katrs par sevi nogrimst domās). Man tev, Erich, daudz ko teikt.

V o l f s.

Es baidos, Liska, ka tu nepārsteidzies. Es zinu, ko tu man gribi teikt.

L i s k a.

Erich, tu nezini.

V o l f s

(pārsteigts). Tā?

L i s k a.

Jā, tās ir nopietnas, ļoti nopietnas lietas.

V o l f s

(noliec preparātus un nosēžas pretī Liskai, satver viņas roku).
Es tevi uzskatu kā slimnieci, mīļā Liska! Saki, kas tev sāp?

L i s k a.

To tu prasi? Erich, tu, kam jau sen to vajadzēja zināt.

V o l f s

(atlaiž viņas roku, skumji). Jā, es to zinu. Bet es ceru, ka tu izveselosies. Es jau vakar iesniedzu priekšniecībai savu atlūgumos no amata. Es gribu atpūsties,

es gribu dzīvot vairāk pie tevis un ar tevi. Manis pēc, aizceļosim, mīļā Liska, bet es tevi lūdzu, neatstāj tu manis!

L i s k a.

Tā tu manim nepatic. Tu vairs neesi agrākais, vīrišķīgais Vofs, kuŗš centās iekarot visu pasauli, un iekaroja arī mani, kuŗš domāja manī atradis diezin kādu dārgu mantu, bet vēlāk pārlicinājās, ka aiz manis neslēpjas nekas vairāk, kā vienkārša, tukša sieviete.

V o l f s

(žēli). Liska, tu tak zini, ka tu tāda neesi.

L i s k a.

Tu biji mani atstājis, un nu es gribu tevi atstāt.

V o l f s.

Liska! Tu — tu to saki, kuŗa zvērēja mani milēt līdz kapa malai. Kuŗa mani ir neizsakāmi aplaimojuse deviņus gadus, un nu šī profesora dēļ — —

L i s k a.

Nerunā tā. Tas nav tiesa. Ne profesora, bet mākslas dēļ es gribu aiziet. Tu tā nevari saprast, cik liela vara ir mākslai par mani un vēl tagad, kur es jūtu pilnīgu tukšumu — —

V o l f s

(bailīgi). Un Erichs — ne es, bet mūsu dēliņš — —

L i s k a

Erichs — jā, Erichs — es to biju aizmirsuse... Nu, viņš paliks pie sava tēva.

V o l f s

(sāpīgi). Liska, apdomā, ko tu runā!

L i s k a.

Un kad es reiz mirstu — — — kur tad jūs paliksiet? Es nevaru jūs līdzī nēmt kapā — jūs paliksiet par sevi, šķirti, un neviens nevarēs šo šķiršanu atcelt. Bet ir vēl bez nāves citi nenovēršami šķirēji.

V o l f s.

Tie ir?

L i s k a.

Tie ir atmošanās uz jaunu dzīvi, savas dvēseles atjaunošana, dziņa uz patiesību — — — Es redzu, es atzīstos, ka es esmu dzīvojuse melu dzīvi — es tevis nekad neesmu milējuse —

V o l f s

(kā sapnī). Jā, es to zināju, tu to jau toreiz manim teici — (nometas ceļos un skūpsta Liskas roku) mana cēlā, skaistā Liska, kurās dēļ es esmu strādājis gadiem. Un tagad tu mani gribi atstāt?

L i s k a.

Piecelies, Erich! Tā tu izskaties sevis necienīgs.

V o l f s.

Bet mēs tak esam vīrs un sieva.

L i s k a.

Kopš ilgāka laika tik vārda pēc. Es nācu nopietni tevi lūgt, ļaut manim iet brīvai. Es ceru, ka tu kā goda vīrs to darīsi.

V o l f s.

Labi. Dod man savu vārdu, ka tu nemīlē neviena cita, un ka tu ej tikai mākslas pēc.

L i s k a.

Jā, es to varu apzvērēt.

V o l f s.

Tad ej! Jau šodien tu esi brīva. Manas domas ir tās, ka tikumīga, tīra sieva arī no tikumīga vīra drikst šķirties, ja viņa pie tā nevar dzīvot. Jā, to es saprotu. Piedod manim, Liska! Piedod, ka es tevi pārpratu! Kad laimīga esi, tad iedomā mūs, abus nelaimīgos Erichus. Tu apsoli, ka tu mūs gluži neaizmirsīsi?

L i s k a.

Jā, to es tev apsolu. Vai tad ir pavisam iespējams pagātni aizmirst? Un Erichu pavisam nē. Viņš tak ir daļa no manis, bet viņš stāv ar visu dabu tev tuvāku, nekā man, tāpēc viņš paliek tev!

V o l f s.

Es viņu audzināšu, mīļā Liska, (ar asarām) tu būsi lepna uz viņu.

L i s k a.

Jā, tad viņš manis negribēs pazīt. Viņš nebildinās to māti, kuŗa viņu atstāja.

V o l f s.

Nē, tā viņš nedarīs.

L i s k a.

Vai viņš sapratīs to, ka var būt gadījieni, kur cilvēkam ir jāatstāj viss, viss bijušais un esošais un jātop pavisam par citu, par jaunu? Vai viņš to sapratīs, ka viņa mātei dziesma bija dārgāka nekā viņas dēliņš. (Šņukst.) Jā, vai to pavisam kāds cits var saprast? Un kad es būšu pilnīga, cēla, skaista savā mākslā, tad es nākšu atpakaļ, jūs visus labot, jūs visus vest pie īstās dzīves. Tad es nākšu dziedāt jums jaunu cēlu dziesmu — —

V o l f s.

Mana daiļā Liska — un es visu panesīšu — —
(Grib viņu noskūpstīt.)

L i s k a

(nobīda viņu lēni). Erich, laid mani, laid! es — es —
nevaru — — (Izsteidzas.)

V o l f s.

Tā, tā — es viņu zaudēju. Dziesma man viņu at-
ņēma! Dziesma! Es nezināju, ka viņai tāds spēks!
Es nezināju, ka pasaulē ir tāda bīstama slimība —
dziesma. Jā, visi mūsu centieni ir slimības, visi bau-
dījumi, mūsu griba, mūsu domas un jūtas, un visā
pasaules vēsturē nav neviena vesela varoņa, un arī
ši māksla ir slimība. Viņa aizrauj manu mīlo, mīlo
sieviņu uz mūžību — — — (Pie durvīm klauvē.) Kas
tur? Lai ienāk, es esmu gatavs! Iekšā!

C i c h a n d s.

Labrīt! Tikai es! (Smejas.) Tu varbūt cerēji, ka sle-
penpadomnieka kungs nāks tevi lūgt, lai tu paliec
savā amatā. Lūgtu pagaidīt! Tie nav tie laiki. Uz
tavu silto vietīņu gaidīja jau desmiti. Tu nedarīji
prātīgi, ka tu šo slimnīcas priekšnieka vietu atstāji.

V o l f s.

Klusu. Neiemaisies manās nopietnās darišanās. Man
tavi joki apnikuši.

C i c h a n d s.

Na, es tevi pazīstu — tu nemaz neesi tik pikts, kā tu
izskaties.

V o l f s

(sāpīgi smaidīdams). Nu, vai tu atradi pats sevim
kādu vietu?

C i c h a n d s.

Diemžēl nē! Jo šie muļki visi no prātīga cilvēka
baidās. Lūk m a n vajadzēja tikt par slimnīcas priekš-
nieku, tad es v i s u pilsētu ņemtu ārstēšanā, jo jūs,
nabagi, visi, visi esat slimi! Es cerēju, ka vimaz

t a v s nams būs brīvs no pasaules likstām, bet es esmu ļoti vīlies, jo te ir visi vāji. Visā namā ir tikai viens cik necik prātīgs cilvēks, tas ir Ella Keilman, bet tā pate ir veca meita, tā tad jau lieks, nederīgs, nelietojams dzīves faktors.

V o l f s.

Tu vari būt interesants, bet tu vienumēr esi bezkau-
nīgs, briesmīgi bezkaunīgs.

C i c h a n d s.

Redzi, draugs, ar kaunu pat nevar kailumus aizsegt. Un tagad, kur modernā pasaule tos cenšas pavisam atsegt, tur kauns pavisam lieks.

V o l f s.

Ak, Ludi, Ludi, tu neesi man, bet sevim pašam par slogu!

C i c h a n d s.

Vai tāpēc, ka es dzeņu? Man taču gribas dzert. Es tavai kundzei mēģināju ieskaidrot, ka manī deg tikpat karstas slāpes pēc alus, kā viņai pēc mākslas, bet viņa mani mēģināja uzlūkot ar nicināšanu. Vai viņai tas gluži izdevās, to nevaru teikt.

V o l f s.

Jā, mana sieva nevar tevis ieredzēt. Es domāju, iemeslu uz to viņai netrūkst.

C i c h a n d s.

Redzi, tev vajadzēja viņu jau agrāki ārstēt. Bet nu jau ir par vēlu. Tā slimība ir kļuvuse kroniska. Un tikdaudz es arī zinu no medicīnas, ka kroniska slimība nekad nav pilnīgi izdziedināma; to es zinu, kaut gan esmu tikai filologs. A propos! Vai tev ir nauda pie rokas? Ar desmit markām man būtu līdzēts.

V o l f s.

Labi, šē tās ir! (Iedod.) Bet tagad atvaino mani, jo manim te jāpabeidz svarīgs darbs.

C i c h a n d s

(taisās iziet, smejas). Atkal kāds mikroskopisks atradums! Bet to mazo uti neviens ārsts nevar atrast, no kuŗas visi ļaunumi ceļas. Uz viņas atrašanu es tevīm vēlēju no sirds laimes. Ardievu, mans labais — — (Atver durvis, tajās stāv Ella.) Lūdzu, lūdzu! (Pagriežies pret Volfu, gandrīz svinīgi.) Mīļo konfuksi! Ar šo dāmu es tevīm ieteicu labi daudz sarunāties. Tas tevīm, jeb labāk sakot, tavai dvēselei var nākt par svētību! (Aiziet un aiztaisa durvis.)

E l l a

(ienāk). Tikai pāri vārdus, Erich!

V o l f s.

Man arī tev kas jāsaka.

E l l a.

Tā! Nu tad izlīdzināsimies!

V o l f s

(ar mikroskopu aplūko vienu no preparātiem). Lūdzu!

E l l a.

Es gribēju aizbraukt, bet es apdomājos. Tev nebūs nekas pretī, ja es vēl kādas dienas šē palieku.

V o l f s.

Bet Ella?

E l l a.

Jā, jā, es zinu, ka es šē esmu kā piektais ritenis.

V o l f s.

Bet Ella, ko tu gan runā? Tas nebūt tā nav! Gluži otrādi — —

E l l a.

Ak, tās ir frazes — visa mūsu satiksme, vai tā būtu draudzīga, vai radnieciska, ir mākslota.

V o l f s.

Nu, kad es un mans nams tev tik pretīgs, tad jau, saprotams, ar varu es tevis nevaru piespiest šē palikt. Bet es esmu ziņkārīgs zināt, kas tevi vēl attura?

E l l a

(savādi smaida.) Es iepazīnos ar visai interesantu cilvēku — —

V o l f s.

Ā, ar Cichandu —

E l l a.

Jā, ar to. Viņš ir atstājis sevi un citus, tāpat kā es —

V o l f s

(nostājas un uzlūko pētoši Ellu). Tu būtu viņam līdzīga? Tas skan kā pasaka. Tu ar stingru, nelokāmu raksturu, viņš bez rakstura —

E l l a.

Un tomēr mēs vienā vietā, vienās domās un vienā atziņā satikāties —

V o l f s

(smejas). Tajā atziņā, ka mans nams ir slimnieku nams — —

E l l a.

Jā, tas ar' — bet vēl cits kas. Mēs abi esam atzinuši, ka dzīve ir briesmīgi meli.

V o l f s.

Pārspilēti teikts, mīlā Ella! Cichands ir paklīdis, no tā var visu sagaidīt. Bet tu?

E l l a

(pārmetoši). Kāpēc tad tu viņu ciet savā mājā?

V o l f s.

Jā, es atzīstos, ka esmu par vāju, rādīt viņam durvis. Man ir tā ap sirdi, it kā kad es tad darītu lielu noziegumu.

E l l a.

Tu esi ārsts, tu nedrīksti raidīt projām slimniekus, tev viņi ir jāārstē.

V o l f s.

Par to es nešaubos, ka tas ir mans pienākums. Bet pie jūsu domu, jūsu centienu saknēm es nevaru izdarīt nekādas operācijas. (Nopūšas.) Tas stāv augstākā varā.

E l l a.

Šī augstākā vara — (rausta plecu) pate mums sūta šīs slimības. Bet nu pie lietas! Erich, glāb mani, glāb mani no šīs tukšās, nelietīgās dzīves! (Pieceļas un satver Ericha roku, Liska paver durvis, pasmaida skumji un tās atkal aizver.)

V o l f s.

Ella, ko tas nozīmē? Tu tak — — —

E l l a.

Nē, prātu es neesmu zaudējuse. Tas ir skaidrs, gluži skaidrs. Erich, es tevi reiz esmu tā mīlējuse, kā nevienu citu uz pasaules. Kāpēc, to es nezinu. Daba uz to mani dzina. Es tevi mīlu vēl tagad, bet es nekāroju pēc tevis, es negribu, ka tu man un es tev pieru — negribu tāpēc, ka tas viss ir muļķības. Jā, es saku, tās ir muļķības.

V o l f s.

Jā, tas viss man ir kā mīkla.

E l l a.

Saprotams, kā mīkla. Un es šo mīklu gribu vienkārši uzminēt. Tikai es baidos no sāpēm. Es esmu jau tik daudz cietuse. Kā mašīna es esmu strādājuse, gājuse, runājuse, bet kas manā sirdī auga, tā neviens nesaprata un negribēja saprast. Nevienam nebija par mani daļas. Es gribēju kļūt sev pašai par draudzeni. Es meklēju pēc dārgās pērles savā sirdī, kuŗas dēļ es gribēju sevi augsti cienīt, bet es biju vīlusēs. Tur sirdī, mitinājās tikai ļaunumi, auksti, nedzīvi ļaunumi. Un mana dvēsele ir kā miroņu pilna.

V o l f s.

Tu tiešām neesi vesela.

E l l a.

Vienāļa. Tava diagnōze manis neatpestīs. Tagad es tikai tevi lūdzu, no visas, visas sirds lūdzu: vai ir kāds pulvers, kuŗš mani varētu aizmidzināt, bez sāpēm, uz mūžību?

V o l f s.

Ella, vai tu atjēdz, ko tu runā?

E l l a.

Pilnīgi! Lūdzu tik dod man to pulveri!

V o l f s.

Es lai topu par slepkavu?

E l l a.

Nē, slepkava tu esi, ja tu mani atstāj manās mokās. Tu dzirdi, šī dzīve ir ļaunāka par nāvi, — ļaunāka, es to zinu tik skaidri, tik skaidri —

V o l f s.

Nē, Ella, to es nevaru darīt . . .

E l l a

(dusmīgi). Tu, medicīnas padomnieks, es tevi tagad nicinu. Es nezināju, ka tu esi tik glēvs!

V o l f s

(tumši). Manis pēc Ella — —

L i s k a

(atver durvis un lēni ienāk). Vai jūs esat skaidrībā —

V o l f s.

Mēs? Kādā ziņā? —

L i s k a.

Nu, Ella ieņems manu vietu, kad es aiziešu.

V o l f s.

Ko jūs runājat. Kas jums ir? Vai tas ir sapnis?

L i s k a.

Ella jau sen tevi milē, es viņai šo vietu biju laupījuse, kuŗa viņai pienācās.

V o l f s.

Tu domā, lai es Ellu? — —

L i s k a.

It vienkārši, Ella paliks manā vietā.

E l l a.

Liska, Liska, ko tu runā!

V o l f s

(satver Liskas roku). Kā tu nāci uz šādām domām?

L i s k a

(launi smejas). Saki, kāpēc tad tu man i mīli, un Ellas tu nevari mīlēt. Ellas, kuŗa ir gudrāka, cēlāka, krietnāka par mani! Es zinu, ko tu pie manis mīli, manu muļķību, jā, un vēl — manas miesas pilnību. Gars tev ir vienaldzīgs, gluži vienaldzīgs. Spried tiesu pats par sevi!

V o l f s.

Jūs mani pārsteidziet ar tik daudz jauna, ka es nezinu, ko lai saku. Bet es zinu, Liska, ka pret tevi es nekad neesmu noziedzies.

L i s k a.

Jā, kā pret sievieti, zemo, pārprasto sievieti nē, bet kā pret augstāku būti, pret cilvēku — simtām, tūkstošām reižu. Līdzsvarā mūsu dzīve nekad nav bijuse, un nopietni tu manis nekad neesi ņēmis.

V o l f s

(lepni). Bet es tak tev dodu brīvību. Ej, kalpo mākslai, māksla tev nekad nekalpos!

L i s k a

(domīgi). Jā, varbūt tev taisnība. Es mēģināšu dziedāt —

E l l a.

Tai dziesmai, kuŗai būtu jāskan, pasaules telpas atņem tiesības, atņem visu akustiku. Un es šaubos, vai Dr. Volfa kundze ir tā istā dziedātāja!

L i s k a.

Zināms, tu Ella, esi arvienu par manu spēju šaubījuses, tu arvienu esi turējuse mani par to muļķi, kuŗai trūkst dziņas uz patiesību. Bet tu drīzi pārlicināties, vai man spēja — —

Ella.

Mums nav spējas, nav nekādas spējas. Un kad mēs domājam, ka esam savus ienaidniekus uzvarējuši, tad mēs redzam, ka vissīvākais un šausmīgākais ienaidnieks esam mēs paši.

Liska.

Jā, tu esi jau miruse. Bet es, es vēl esmu dzīva, un es dziedāšu!

(Priekšskars.)

Zalons kā pirmā cēlienā.

Liska

(greznā rīta tualetē, stāv pie spoguļa; Brēmanis kravājas gar lauru vaiņagiem un puķu kurviem). Lai paliek, Brēman. Es pate noņemšu šleifes. Tos vaiņagus jūs variet tad vēlāk uznest augšā, zilajā istabā.

Brēmanis.

Labi, cienīgā kundze! (Taisās iziet, bet paliek vēl stāvot.) Atvainojiet, cienīgā kundze, ka es jums to saku — doktora kungs ir gluži slims. Viņš nav pat kafejas aizskāris.

Liska

(mēģinādama izrādīt līdzietību). Tā! Jā, kungs jau vakar bija nevesels un palika ieslēdzies savā kabinetā.

Brēmanis

(nopūšas). Tad es varu iet?

Liska.

Jā. (Brēmanis grib iziet.) Pagaidiet! Sakiet kungam, ka es vēlos viņu runāt. (Brēmanis iziet.)

(Ella nāk lejā pa trepēm, paņem priekšnamā platmali un saules sargu, taisās iziet.)

L i s k a.

Ella, tu aizej un nesaki man ne labdienas!

E l l a

(paliek durvīs stāvot). Jā, es biju savā nodabā — nogrimuse savās domās.

L i s k a.

Atstāj uz brīdi šīs domas un nāc, saki man, kā es vakar patiku.

E l l a

(noliek platmali un saules sargu uz krēsla). Tu zini, es neesmu mūzikāliska. Bet tik daudz es varu teikt, ka tu biji pārmērīgi uzbudināta.

L i s k a.

Jā, tas arī nav joks, pirmo reizi dziedāt publikas priekšā. Es pate lāgā neapzinos, kā tas viss notika. Es biju kā sapnī. Tikai atceros, ka jutos neizsakāmi laimīga.

E l l a.

Tiešām?

L i s k a.

To tu nevari iedomāties.

E l l a.

Laikam. Tagad es iešu!

L i s k a.

Uz kurieni tad?

E l l a.

Es nākšu vēl atpakaļ.

L i s k a.

Tu apkārtstaigule, bez miera, bez ceļa, bez mērķa.

E l l a.

Es eju palīdzēt, kaut gan es vairs neesmu pārliedzināta, ka šī palīdzība ir kas labs.

L i s k a.

Un kad tavs naudas krājumiņš būs pie beigām, tad tu atkal iesāksi nodarboties?

E l l a

Nē. (Domā.) Tas nebija no tevis pareizi, ka tu mani gribēji Ericham uzspiest. Tas tak nekad nevarētu, jā, nedrīkstētu notikt, kaut arī Erichs tam piekristu. Es lai precētu Erichu?!

L i s k a.

Tu baidies no ļaužu valodām!

E l l a.

Pā! No tām es sen vairs nebaidos. Lai runā, ko grib.

L i s k a.

Nu, topi Ericham par sievu. Viņš tevi beidzot ņems, es viņu pierunāšu!

E l l a.

Bet tad jau viņš būs tas nelaimīgais. (Strupi.) Nē, tur nav ko domāt. Tas nevar notikt. (Ātri iziet.)

V o l f s

(ienāk). Tu vēlējies — —

L i s k a.

Jā, Erich — Mūsu starpā tak nav nekāda naida? Vai ne?

V o l f s.

Nē, Liska!

L i s k a.

Šķirsimies kā draugi!

V o l f s.

Tu man nevari būt draudzene, jo tu mani nicini.

L i s k a.

Es pārsteidzos, Erich! Man tiešām ir Ellas ļoti, ļoti žēl. Es zinu, cik karsti viņa reiz tevi mīlēja. Viņa vēl tagad tevi mīlē.

V o l f s.

Jā, viņa man to teica. Bez tam to es jau sen zināju.

L i s k a

(apķeras Volfam ap kaklu). Saki, vai tu negribētu glābt kādu cilvēku no nāves? Kādu tev ļoti tuvu stāvošu cilvēku?

V o l f s.

Tu domā Ellu? Es esmu pārliecināts, ka viņa vēl ilgi dzīvos. Ka cilvēks reizām top pesimists, ka tas nolād dzīvi, tas arī pie manis gadījies.

L i s k a.

Nē, Erich! Ella izvedis savu nodomu galā. Un viņas nelaime, viņas traģiskais gals gulēs uz tevis kā lāsts.

V o l f s.

Ko tad lai es daru?

L i s k a.

Es jau tevīm teicu: izved galā mūsu šķiršanās aktu, un precē Ellu. Tu esi bagāts vīrs. Ja tevīm nepatīk palikt še, kur ļaudis tevi uzskatīs savādām, svešām acīm, tad nometies citur uz dzīvi, kur tevis neviens nepazīst.

V o l f s.

Jā, es jau kopš kādām dienām jūtu, ka es neesmu vairs pats savs kungs. Jūs velkat mani bezdibenī —

L i s k a.

Tas nav tiesa. Tā ir tikai maza dzīves pārmaiņa. Tu aprādīsi drīz ar jauno dzīvi, un tu vēlāk redzēsi, cik

dzīve ar gudru, tikumīgu un ideālu sievieti ir patīkama. Es nevaru mēroties ar savu māsu — —

V o l f s.

Vienalga — — es esmu slims, garīgi un miesīgi. Es gaidu tik tavus vecākus, un šķiršanās akts var tikt parakstīts. Viņiem ir jāzin, ka tu to vēlies — —

L i s k a.

Viņi to jau zina. Advokāts Keilmans netaisa man nekādus pārmētumus.

V o l f s.

Bet tava māte?

L i s k a.

Viņa saprotams ir nelaimīga. Viņa jau man tevi kā partiju ieteica.

V o l f s

(rūgti pasmejas). Es tā partija! Un tu, Liska, mani precēji vienīgi aiz aprēķina?

L i s k a.

Vienīgi aiz aprēķina, kā jau lielākā daļa sieviešu precas!

V o l f s.

Tur Keilmani nāk — — —

(K e i l m a n s u n k u n d z e i e n ā k.)

L i z a.

Sveiki! tas tak nevar būt, ko es dzirdu — — Jūs tak sarunājaties abi, it kā kad nekas nebūtu noticis!

L i s k a.

Jā, bet kas tad, mīlā māte, ir noticis?

L i z a

(garu seju, dobji, it kā izsmiedama). Nu, ka jūs gribat šķirties?

L i s k a.

Jā, mamma, to mēs darīsim!

L i z a.

Kāpēc tā?

L i s k a.

Tas paliek mūsu noslēpums.

K e i l m a n s.

Es to lietu zinu un atzīstu, ka juridiski Liska nevar pagērēt šķiršanu, bet es arī atzīstu, ka šis likuma punkts ir par daudz aprobežots, jo katram cilvēkam ir uz sevi vairāk tiesību, nekā citiem. Un es vēl piemietinu, ka likumiem nevajadzēja vienīgi tāpēc neviena piespiest stāvēt mūžīgi ūdenī, ka tas reiz solījies, to darīt. Patik, stāvi ūdenī, nepatik, nāc laukā!

L i z a.

Lūk, tāpēc tev ar' tik maz klientu, ka tu par daudz filozofē. No Ellas būtu iznācis cits cilvēks, ja tu viņai mazai nebūtu sagrozījis galvu. Tagad viņai nemil ne pasaule, ne dzīve!

K e i l m a n s.

Ella tomēr ieņem ievērojamu, kaut gan neatzītu stāvokli.

L i z a.

Kas tas par stāvokli? Guvernante — un vēl bez vietas.

L i s k a.

Mamm, neapvaino Ellas! Viņai ir sava nauda, savs prāts un sava griba. Vietu viņa var dabūt katrā brīdī.

V o l f s.

To es varu apliecināt kā patiesību.

L i z a

(izbrīnojusēs). Tā tad arī tu, Erich, esi citāds kļuvis?

V o l f s.

Es esmu īsā laikā gluži pārvērties.

L i s k a

(nopūšas). Tas viss manis pēc. Es to atklāti saku, es pie šīs šķiršanās esmu vainīga. Es to vēlējos.

L i z a.

Šis profesors Vilhelms vēl tevi ievēdīs galējā postā.

L i s k a.

Šis profesors manis nevada. Kas mani vada, ir mans gars, mana griba, mana iekšējā balss.

V o l f s.

Tā ir. Es arī to zinu.

L i z a.

Bet visa pilsēta runā, ka tu, Liska, precēšot profesoru.

L i s k a.

Lai runā. Es otrreiz neprecēšos. Man ir jau no šīs reizes diezgan. Piedod, Erich, es negribēju tevis apvainot.

L i z a.

Es domāju, Erich, tu darītu labāki, ja savu sievu uz kādu dienu iespundētu, nekā viņai ļautu skriet, valējām acīm, nelaimē.

V o l f s.

Es tā nevaru. Liska ir brīva. Viņa var aiziet, var palikt, gluži kā viņa to atrod par labu. Es esmu viņu padarījis nelaimīgu, lai viņa iet laimes meklēt.

Keilmans

(uzlec nervōzi no krēsla). Ħm! arī es domāju, Liska, ka tu darītu labāki, ja apdomātos — —

Liska.

Diezgan, tēv! Ko tad es esmu noziegusēs, ka lai es visu mūžu sēžu kā cietumā? Es esmu dzīva, neesmu bez talanta, es arī dzīvi gribu baudīt.

Keilmans.

Manis pēc! Bet es gribētu zināt, kā ar tavu pūra daļu paliek.

Liska.

Klusu, tēv!

Volfs.

To pūra daļu Liska var katru acumirkli saņemt. Es arī no savas puses — —

Liska.

Erich! no tevis es nekā nepaģēru. Ko tu vēlies manim dot, to dod Ericham.

Volfs.

Labi, es to darīšu.

Līza.

Vai tad tavs repertuārs jau tiešām tik plašs un tava balss tik izglītota, ka tevi jau visur ar izplestām rokām gribēs angažēt? Par tavu vakarējo debiju spriedumi skan dažādi. Apdomā, tad pēc nebūs žēl!

Liska.

Ak, mamma, laid tu mani mierā! Es tak pate zinu, ko es daru.

Volfs

(svinīgi). Lai tak Liska iet. Jūs tak mazāk zaudējiet nekā es! Viņa grib uzsākt jaunu dzīvi, un viņai par

godu es gribu sarīkot viesības, lai ļaudis redz, ka mēs nešķīramies ar naidu, bet ka tas ir liktenis, kas mūs šķir!

L i z a.

Erich, tu tiešām esi krietns vīrs! (Klusu uz Erichu.)
Liska nav tevis vērtā.

K e i l m a n s

(pie loga). Ja es nemaldos, tad tas ir mācītājs, kas šurp nāk. Jā, tas viņš ir!

L i s k a

(uztraukta). Ko viņš te grib?

L i z a.

Es viņu lūdzu, lai viņš atnāk.

L i s k a.

Tu, mamma! Tu to man nekad nepiedosi, ka tava partija tomēr beidzot izput.

(Priekšskars.)

Zalons. Vakarā: lampas apgaismo telpas. Volfs, pusguļus uz zofaja. Čichands lasa avīzi un pīpo cigāru.

C i c h a n d s

(šķelmīgi). Kritika ceļ tavu kundzi vai debesīs. Viņas balss esot reti skaidra un stipra, tā apsolot lielas lietas. Vai gribi, es tevīm lasīšu priekšā.

V o l f s

(pikti). Laid mani mierā!

C i c h a n d s

(nosviež avīzi). Pacieties, mīlais dakteri, arī tev pieņāks reize, kur tevi kritizēs. Neesi nemaz tik skaudīgs, ka tavai kundzei tik liela piekrišana.

V o l f s

(dusmīgi čukstēdams). Klusu, viņa vairs nav mana sieva. Šķiršanās akts ir šodien parakstīts.

C i c h a n d s

(izsmejoši, izrāda nezināšanu). Tā, to es nezināju —

V o l f s.

Cichand, tu esi neģēlis!

C i c h a n d s.

Bet ne tik liels kā tie citi! Vai zini ko! Es gribu sākt, tevim teikt visu patiesību. Tev nav neviena vienīga drauga visā pilsētā, lai gan tu esi ievērota un visai cienīta persona. Vismazākais tu tas reiz biji. Kas tevim visvairāk līdzī jūt, tas ir tavs vecais konfuksis Cichands.

V o l f s.

Man nevajaga neviena drauga.

C i c h a n d s.

Labāk nerunā vis tā. Un ja tu arī tā runā, tu tomēr nekad tā nedomā.

V o l f s.

Es tevi nopietni lūdzu, laid mani pilnīgi mierā!

C i c h a n d s.

Ak tā, tevim ir sēras dēļ zudušās mūža biedrenes. Es domāju, viņa reiz nāks atpakaļ. Kad viņai laime būs apnikuse, tad viņa meklēs nelaimi, tāpat kā viņa tagad to dara.

V o l f s.

Lai tas arī būtu kā būdams. Es to atrodu par patvarību, ka tu iemaisies manās ģimenes un sirds lietās.

C i c h a n d s

(pieceļas un nopūšas). Labi, es to nedarišu. A propos!

es tevi gribēju lūgt uz glāzi alus. Vai zini, šis jaunais
Zalvatora brūvējiens ir neaizmaksājams. Līdz šim
es cienīju vienīgi rūgto, skaidro pilzenieti. Bet zem
sevišķiem apstākļiem es biju piespiests, iepazīties ar
brūno minchenieti, tā ka es tiešām nevaru zvērēt,
kurš labāks. Zināms, katram ir savas ļaunās īpašības.

V o l f s

(dusmīgi). Es tevi lūdzu — —

C i c h a n d s.

Es zinu, ka tev pa galvu maisās daudz interesantākas
domas. Tu neesi epikūrietis. Bet es tas esmu. —

V o l f s.

Mīļais Cichand! Neņem ļaunā, tu nu tiešām esi pa-
nīcis zellis!

C i c h a n d s.

Šis nodriskātās frazes es neņem ļaunā. Tikai uz-
klausies, ko es tevim teikšu. Man šodien ir naudas
diezgan, nedomā, ka es tevi gribu izsūkt.

V o l f s.

Tev ir nauda? Kur tad tu to ņēmi?

C i c h a n d s.

Es esmu kļuvis par tirgotāju. Jā, jā, nemaz nebrīno-
jies. Es tirgojos ar mironiem.

V o l f s.

Nav brīnums, ka tev ir delirium tremens.

C i c h a n d s.

Nē, mīļais draugs. Šī perverzā smadzeņu darbība var
uzplaukt tik tur, kur neietur mēra. Bet es, paldies
Dievam, bez mērauklas nekad neizeju. Es dzeņu, kad

man slāpst. Zināms, šīs slāpes nav vienkārši pilsoniskas. Viņām piemīt īpaša kaislība, augstāka potence, bet delirium tremens, tas piemetas tikai muļķam, kuŗš dzeŗ aiz nelaimīgas mīlestības. Es tādu mīlestības murgu nepazīstu.

V o l f s.

Tu melo!

C i c h a n d s.

Ā, tu domā pagātni. Jā, tur manim tiešām atmiņa zūd. Ak, šīs vecās, saldās muļķības, par tām es negribu runāt. Es tagad tirgojos ar miroņiem, gluži kā Gogoļa Čičikovs. Vai zini ko, es savu vienīgo īpašumu, kas man vēl bija cik necik dārgs, pārdevu (smejas) par 100 markām. Saki, vai tas nav brangs veikals!

V o l f s.

Tu tak esi pēdējais diedelnieks! To smalko manteli, kuŗu es pats varētu vēl ilgi nēsāt, kuŗu es tev dāvāju, cerēdams, ka tu vieglāki tiksi vietā, un tu to tiešām pārdevi?

C i c h a n d s

(zobgalīgi). Un tu domā, ka pasaulē dzīvo tāds žīds, kuŗš par tādu vecmodes krāmu maksātu 100 markas? Nē, mīlais dakteri! Ja tu arī aiz oderes būtu iešuvis 1000 markas, neviens krāmu tirgotājs neieļautos tādā šaubīgā spekulācijā.

V o l f s.

Tad tu manteli nepārdevi?

C i c h a n d s.

Nē, bet sevi pašu. Es pārdevu sevi medicīniskai fakultātei. Es to turu par ideālu, uzpurēties priekš cilvēces un zinātnes.

V o l f s

(smejas). Nu, tas, ko šie kungi alkoholiķa deģenerētā ķermenī atradīs, nebūs tik attiecīgs uz fizioloģiskām katastrofām, ka to varēs piemērot vispārībai. Anormālus liķus anatomi iemanto simtiem, bet no tiem ir jāsargās taisīt slēdzienus priekš normāliem.

C i c h a n d s.

Par tevi, saprotams, maksātu 200, varbūt, 300 markas, jo tas būtu interesanti, izmeklēt tā vīra smadzenes, kuŗš ir normāls un zolids, bet kuŗam vai visi nenormālo un nezolido cilvēku zīmtomi —

V o l f s

(iekliezas). Cilvēks — —

C i c h a n d s.

Neuzbudinies un neapvaino citus, tad tevis neapvainos. Nu tu zini, no kurienes man nauda cēlās. Man patlaban ronas smalka ideja: es tev atdošu to naudu, kuŗu es no tevis esmu aizpumpējis — (Sāk meklēt pa kabatām.)

V o l f s.

(ar nicināšanu). Tur nāks droši kādas pāri tūkstoš markas. Tās es nekad nevēlos atpakaļ, ja tu mani uz priekšu vairs neapgrūtinātu. (Iziet.)

C i c h a n d s.

Cik lepns! Bet kur tad man tā nauda palikuse? Zaltatorā rēķins iztaisīja tikai 7 markas. Vai tik tie sievieši nebūs manis aplaupījuši? Nudie, naudas vairs nav!

(Ella ienāk un aplūko ar interesi Cichandu.)

E l l a.

Nu, vai jūs vietu jau dabūjāt, Cichanda kungs?

C i c h a n d s.

Vietu, kādu vietu?

E l l a.

Jūs tak manim teicāt — —

C i c h a n d s.

Ak, tā! Jā, vieta man bija tikpat kā rokā. Bet ir notikuse briesmīga nelaime...

E l l a.

Nelaime, kā tā?

C i c h a n d s.

Es esmu aplaupīts. Manim nozagta nauda, kādas 100 markas.

E l l a.

Un jūs par to tā uzbudināties. Es domāju, jūs jau paceļaties pāri pār šiem niekiem, kuŗi pasauli apmāna.

C i c h a n d s.

Jau sen, jaunkundze! Bet redziet, bez šiem niekiem netiek ne soli uz priekšu, ja vēl kādu dienu grib dzīvot.

E l l a.

Un jums ir liela patika dzīvot!

C i c h a n d s.

Patikas gan nav, bet redziet, tas tāds ieradums, dzīvot. Ko lai dara, kad nāve nenāk.

E l l a.

Jūs mīlat samaisīt nopietnas lietas ar jokiem.

C i c h a n d s.

Man netiek vairs nopietni runāt. Tas ir novecojies, tas ir smieklīgi.

Ella.

Cik tad jums nozagts?

Chandrs.

Es jau teicu, nepilnas 100 markas.

Ella.

Jūs atvainosiet, ka es jums šo naudu piedāvāju. Kad jums būs tik daudz pie rokas, tad atmaksājiet šo zumu mazu bērnu slimnīcas kūratorijai.

Chandrs.

Ļoti pateicos, tikai nezinu, vai būtu pareizi, no dāmas palienēt — —

Ella.

Arī jūs neesat no šiem mulķīgiem aizspriedumiem brīvs. Vai tad sieviete nedrīkst vīriešam palīdzēt?

Chandrs.

Es jums pateicos! (Saņem no Ellas 100 markas.) Pie gadījuma es šo naudu iemaksāšu mazu bērnu slimnīcas kūratorijai, t. i. es minēšu jūsu vārdu, jo jūs esat tās naudas devēja.

Ella.

Es patlaban gribēju iet uz turieni. Es rakstīju vairāk vēstules, tā nemanot laiks bija pagājis. Tagad pulkstens 7, un direktors vairs nav birojā.

Chandrs.

Un tam visam vajadzēja notikt tik steidzami? Mazo bērnu slimnīca stāvēs arī rītu un parītu turpat, kur viņa tagad stāv.

Ella

(apjukuse). Jā — bet jūs tak — vai nē?

Chandrs.

Par mani jūs, jaunkundze, tik daudz — es lūdzu — neuztraucieties. Es stāvu droši.

Ella.

Jūs esat — jā, jūs esat īsts vīrs, lai gan par jums šaubās.

Cichands

(zobgalīgi). Par mani šaubās? Kurš tad no cienījamiem un godājamiem ir nolaidies tik zemu, ka tas atrod mani par tik cienīgu, par kuŗu var pavisam domāt un vēl — šaubīties? Vai arī es tieku smalku ļaužu drāmā ierēķināts par līdzspēlējošu personu? (Kōmiski.) Vai manim būtu atļauts tajā pašā valodā izteikties?

Ella

(sāk smieties). Jā.

Cichands.

Nu redziet, es jūs vēl iesmīdināšu. (Nopietni.) Tas ir veselīgi, smieties, ļoti veselīgi. Jā, jā, es zinu, ko jūs patlaban domājat: kā gan tas cilvēks varēja noklist? Kad es jums to teiktu, tad jums mati — nē, jūs esiet sieviete, jums gaŗi mati — tad manim pašam mati kājās slietos.

Ella.

Pastāstāt, lūdzu, pastāstāt! Jūs tak ziniet, ka es esmu uzticama persona.

Cichands

(mīkstā balsī, iekustināts). Ja ir vēl kāds cilvēks, kuram es varētu uzticēties, tad jūs, cienītā jaunkundze, tā esiet. Bet es mazliet bīstos no jums, jūs mani viliniet —

Ella

(nobālē). Klusu! (Lepni pieceļas.) Es vēl gribu dzīvot!

(Priekškars.)